

Agricolan *pitää* – nesessiiviverbi kielikontaktin ytimessä

DUHA ELSAYED

Väitöksenalkajaisesityelmä Turun yliopistossa 19. tammikuuta 2018

Pitää on vanhaan sanastoomme kuuluva verbi, jonka konkreettinen perusmerkitys on 'kiinni pysyminen' tai 'tarttuminen'. Sen nykykielisen polysemian motivaatio ei itsestään selvästi avaudu äidinkielisellekään suomen puhujalle. Tuntuu merkilliseltä, että samalla persoonissa taipuvalla verbillä voidaan ilmaista esimerkiksi 'otteessa, tietyssä asennossa tai tilassa pysyttämistä' (*pitää kynää kädessä, pitää kädet ristissä, pitää vanhus hyvällä tuulella*), 'sitoutumista' (*pitää päänsä, pitää lupauksensa*), 'huolehtimista' tai 'kohtelemista' (*pitää kissaa, pitää kirjoja siististi*), 'tiiviyttä' tai 'muutoksen estymistä' (*lukko/salpa pitää*), jopa 'mieltymystä' (*pitää puurosta/Kallesta*). Merkityksille näyttää olevan yhteistä 'muutoksen estyminen/estäminen'. Tapahtumien mekaniikassa *pitää* edustaa vastavoimaa tai kitkaa. Edellisten lisäksi *pitää* on yksipersonaisena ilmaisuvoimainen ja frekventti nesessiiviverbi, joka tässä tehtävässään muistuttaa esimerkiksi verbejä *täytyä* tai *tulla*. Juuri yksipersonainen, perusmerkityksessään välttämättömyyttä ilmaiseva *pitää* on tutkimukseni aiheena.

Mikael Agricola ilmoitti *Uuden testamentin* esipuheessa perustavansa suomen kirjakielen Turussa puhuttavaan kieleen. Käytännössä myös muiden murteiden piirteitä on hänen teksteissään havaittavissa. Aie on kirjattu esipuheeseen seuraavasti:

Sille ette hen¹ ensin tuli Christituxi / ia tesse Turussa ombi Maakunnan Eme kirko ia pijspan Stoli ia Istuin. Senteden ombi tesse P. Wdhen Testamentin kirioissa Somenkieli enimiten prucattu. Ja mös hädhen teden / coska tarue on anonut / ouat mös mwiden kielet / puhet ia sanat tehen siselotetud. (UT:n esipuhe)

1. Agricolan ortografiassa *n:n* tai *m:n* merkinä on usein edellisen vokaalin päällä oleva nasaaliviiva. Selvyyden vuoksi tällaiset merkinnät on tapana korvata esimerkeissä kirjaimin, kuitenkin niin, että nasaaliviivaa edustava kirjain jätetään kursivoimatta.

Yksipersonaisten *pitää*-ilmausten osalta Agricola toteutti aikomuksensa: *pitää* sai lounaiseen tapaan komplementukseen 3. infinitiivin instruktiivin. Rakenne on siis muotoa *pitää tekemän*. Lounaiseksi murrepiirteeksi voidaan lukea myös rakenteen *n*-päätteinen kokonaisobjekti:

Ja caiki Liha pite näkemen JUMALAN Terueydhen. (Luuk. 3:6)

Rakenteen nominatiivimuotoinen subjekti, esimerkin *kaikki liha*, sen sijaan ei ole samalla tavalla tietylle murrealueelle paikallistettavissa. Nesessiivirakenteen genetiivi- ja nominatiivisubjetin esiintymisehdot määrittyvät nykykielessä melko monimutkaisin rooli- ja modaalisemanttisin perustein (Laitinen 1992: 263–269). Agricolalla erityisesti subjektina oleva persoonapronomini toteutuu muunlaisia subjekteja useammin genetiivimuotoisena.

Yksipersonaisen nesessiivirakenteen on perinteisesti ajateltu syntyneen kauan sitten muutamista rinnakkaisista ilmaistyypeistä siten, että tilanteittainen tulkinta on tullut osaksi rakenteen perusmerkitystä. Teoriaa ”eräistä syntaktisista siirtymistä” ovat kehilleet erityisesti Osmo Ikola (1959) ja Pauli Saukkonen (1965: 116–123). Sen perussisältönä on, että nesessiiviverbin ei-agentiivinen subjekti on murrosvaiheessa alettu hahmottaa infinitiivin objektiksi ja että datiiyadiadverbiaalina oleva konstituentti on noussut agenttiivisen subjektin asemaan. *Miehen pitää ampua karhu* on siten alkuaan tarkoittanut suurin piirtein, että ’karhu on sopivissa asemassa ammuttavaksi’ ja että ’tehtävä lankeaa miehelle’. Kyseessä on oppikirjaesimerkki tilanteesta, jossa tilannepiirteet pakollistuvat ilmauksen perusmerkitykseen. Tämä pragmaattisten implikatuuriin konventionaalistumiseksi kutsuttu ilmiö on keskeinen kieliopillistumisen mekanismi. Väitöskirjassani esitän, että nykyisin välttämättömyyden verbiksi mielletävä *pitää* on saattanut alkuaan tuottaa esiintymisympäristössään modalisuuden toisen ääripään, mahdollisuuden merkityksen. Tietyissä konteksteissa mahdollisuudesta ei ole pitkä matka riittävien ehtojen täyttymisestä seuraavaan välttämättömyyteen. Hieman itsellenikin yllätykseksi huomasin, että ajatus on oikeastaan suoraa jatketta Iolan ja Saukkosen teorioinnille.

Vanhan kirjasuomen tutkijalle nesessiivinen *pitää* on erityinen haaste. Kyse ei ole vain modaaliverbin odotuksenmukaisesta kieliopillistumisilmiöstä, vaan samalla mahdollisuudesta seurata poikkeuksellisen voimakkaan kielikontaktin vaikutusta syntymässä ja vakiintumassa olevaan kirjakieleen. Reformaation aatteiden innoittamat kääntäjät tuottivat muutamassa vuosikymmenessä suuren määrän uskonnollisia tekstejä suomenkielisen kansan tarpeisiin. Kääntäjien työhön vaikutti joukko kielenulkoisia tekijöitä, jotka pinnalta katsoen näyttävät vetäneen eri suuntiin. Vaikka Agricola modernin kääntäjän tavoin ainakin oman ilmoituksensa mukaan käänsi *Uutta testamenttia* sen alkukielestä, erityisesti ruotsinnokset näyttävät voimakkaasti vaikuttaneen toteutuneisiin käännösratkaisuihin. Esimerkiksi Simo Heininen (1999: 274–275) puhuu luterilaisten käännösten vaikutuksesta vastapainona klassisten kielten vaikutukselle. Ajalle tyypillinen sanasanaisten käännöstyylin arvostus aiheutti tilanteen, jossa lähtökielessä merkityt kieliopilliset kategoriat ylikorostuivat kohdekielisessä tekstissä. Toisaalta puheena olevalle kielikontaktille oli tyypillistä, että sen päämääränä ei ollut sysätä kohdekieltä syrjään vaan liittää se läntiseen raamatunkäännösperinteeseen. Täl-

lainen kielikontakti tyypillisesti vahvistaa kohdekieltä ja pitkällä aikavälillä selkeyttää puhujien käsitystä siitä, miten meillä puhutaan.

Agricola lankesi joskus käännoksissään alkukielten rakenteiden jäljittelyyn. Tu-loksena oli silloin ruotsia muistuttavaa suomea. Fennistit ovat yksimielisiä siitä, että *pitää*-verbin avulla kopioitiin varsinkin ruotsin *skola*-verbin polysemiaa suomeen (Ikola 1950: 244–245; Lehikoinen & Kiuru 1989: 170–171; Laitinen 1992: 235; Häkkinen 1994: 281–283). Pakkoa, futuuria ja irrealista ilmaisevissa esimerkeissä näkyvät al-lekkain Agricolan *Uuden testamentin* ja Kustaa Vaasan *Raamatun* käännostratkaisut. Teokset ovat vuosilta 1548 ja 1541.

PAKKO (Luuk. 4:8)

*Sinun HERRAS Jumalas pite sinun cwmartaman / ia hende ainoata
palueleman.*

Tin HERRA Gudh skalt tu tilbidhia, och honom allena skalt tu dyrka.

FUTUURI (Luuk. 21:22)

*Sille ne ouat Costo peiuet / ette caiki teutetemen pite quin kirioitetudh ouat / --
Ty at tå äro hemdadaghanar, at fulbordas skal alt thet som scriffuit är.*

IRREALIS (Luuk. 3:7)

*Cuca ombi teille osottanut ette teiden pideis weltemen sen tuleuaisen Wihan?
Hoo haffuer idher föregiffuit, at j vndkomma skolen then tilkommande wredhe?*

Pitää-futuuri tuli vuosisadoiksi suoranainen uskonnollisen kielen genrepierre, jonka kielenkäyttäjät ovat tunnistaneet ja jonka he myös ovat odottaneet kohtaavansa uskonnollista maailmankuvaa edustavissa teksteissä (Laitinen 1992: 236–237; ks. myös Nissi & Mielikäinen 2014: 9–14). *Pitää*-futuuri on erikoislaatuinen ja semanttisesti paradoksaalinenkin muodoste, joka yhdistää tulevaisuussennusteen ylivoimaisen auktoriteetin puhehetkellä tai puhehetkeä aikaisemmin asettamaan velvoitukseen. Se kuuluu ruotsinkielisen esikuvansa *skall*-futuuriin tapaan intentiopohjaisiin futuureihin ja saa positiivisen totetumisennusteensa tavallaan prosessin sivutuotteena, nesessiiviverbin perusmerkityksestä.

Vaikka käännosvastaavuus vaikuttaa mekaaniselta, aineistoni osoittaa, että kääntäjä on noudattanut harkintaa *skola*–*pitää*-vastaavuutta rakentaessaan ja että täysin rutiininomaisesti *pitää* ei ole aseimiinsa päätenyt. Toisaalta tiettyjen ratkaisujen vakiinnuttaminen on varmasti työn mittavuuden ja toteuttamistavan vuoksi ollut välttämätöntäkin.

Sanotaan, että Itä- ja Länsi-Euroopan raja kulkee Suomen halki (esim. Puttonen 2015). Monet kulttuurin piirteet toteutuvat erilaisina rajan eri puolilla, on puhe sitten ruokaperinteestä tai väkivaltilastoista. Sattumaa tai ei, mutta myös *pitää*-verbi tuntuu mielenkiintoisella tavalla heijastelevan idän ja lännen eroa. Lea Laitinen (1992: 213–222) osoittaa verbin murrekäyttöä käsittelevässä väitöskirjatutkimuksessaan, että läntinen *pitää* muistuttaa monessa suhteessa enemmän germaanisista käännosvastineistaan, sellaisia kuin ruotsin *skola* tai saksan *sollen*, kuin samaa alkuperää olevaa itäistä *pitää*-

verbiä. Merkittävin ero koskee imperfektimuotoisen nesessiiviverbin implikaatiivisuutta: kun itäinen *piti* tyypillisesti merkitsee infinitiivin tarkoittaman toiminnan toteutuneeksi (*Arkkuja piti valamistaap palio* tarkoittaa, että niitä myös valmistettiin), hämäläisessä ja lounaisessa *pitää*-lauseessa infinitiivi on aina futuurisessa suhteessa nesessiiviverbiin. Tällöin verbien ilmaiseman kahden toiminnan väliin jää kappale aikaa, eikä kielennetty velvoitus edellytä infinitiivin ilmaiseman toiminnan toteutumista (*aamulla piti lähettämän, mut sis se meno laapahti*). Ketjun verbien ilmaisemat teot hahmottuvat kahdeksi erilliseksi tapahtumaksi. Toisin sanoen asetettu pakko ei lounaisessa konstruktiossa ole toiminnan toteutumisen riittävä ehto. Kuvattu idän ja lännen ero ilmentää kielikontaktien voimaa. Menneen ajan toteutumattomien aikomusten ilmaiseminen on nimittäin *skola-* ja *pitää-*verbien vahvinta yhteisaluetta nykykielissäkin. Naapuruus ja kaikkalainen rinnakkainelo ovat lähentäneet geneettisesti erialkuisia kieliä toisiinsa ja samalla lyöneet kiilaa saman kielen eri murteiden välille. Muutoksen agentteja ovat olleet kaksikieliset henkilöt.

Pentti Leino (1993: 22) kirjoittaa kognitiivisen kielitieteen suomenkielisessä perusteoksessa, polysemiaa käsittelevässä Kieli 7:ssä seuraavasti: ”kielen tehtävänä on vetää merkitys esiin tulkitsijasta”. Oikeastaan tähän kiteytyy koko tutkimukseni lähtökohta ja motivaatio. Miten 1500-luvun supisuomalainen sanankuulija on ylipäättään voinut ymmärtää *pitää-*verbillä välitetyn modaalimerkityksen, jonka motivaatio perustuu ruotsin modaaliverbin polysemiaan? Miten kääntäjä on onnistunut vetämään tulkitsijoista tavoittelemiaan merkityksiä? Vastausta on haettava lounaisen *pitää-*verbin omasta polysemiasta, joka tarjosi vaihtoehtoisia tulkintoja silloin, kun käännösratkaisu itsessään oli väkinäinen. Suojatulta haastavissa tilanteissa ovat tarjonneet uskonnolliseen maailmankuvaan liittyvät valta-asetelmat sekä *pitää-*verbiin olennaisesti kytkeytynyt toisen käden tiedon sivumerkitys. Ilmaus on siis epäselvissä tapauksissa aina voitu tulkita joko jumalallisen auktoriteetin määräykseksi tai kuulopuheeksi. Kuulopuheen lähteenä on voinut olla esimerkiksi aiemmin lausuttu profetia. Tällä tavalla *pitää* osallistui *Raamatun* sisäisten viittausten luomiseen ja *Vanhan testamentin* kristillistämiseen, johon jo Luther oli sitoutunut.

Olen omaksunut tutkimukseeni konstruktiokieliopin mukaisen näkemyksen kielen luonteesta. Kieli on konstruktio-nimisten yksikköjen varasto, ja kielen hallinta on konstruktioiden hallintaa. Konstruktio on muodon ja merkityksen opittu kombinaatio, jonka semanttiselle poolille on tyypillistä, että osan ymmärtäminen edellyttää kokonaisuuden ymmärtämistä. Konstruktion käsite asettaa perinteisen jaon kielioppiin ja sanastoon pohdittavaksi, ja tämä avaa uuden näkymän myös polysemiaan. *Pitää-*verbin sanakirja-artikkeli on pitkä, koska verbi saa viime kädessä merkityksensä siitä konstruktiosta, jonka osa se on. Omaksumaani teorianäkemykseen kuuluu, että melko monimutkaisetkin kielelliset ilmaukset muistetaan kokonaisuuksina eikä niitä puhehetkellä koosteta rakenneosistaan esimerkiksi tiettyä säännöstöä soveltaen.

Nykykielinen konstruktio nimeltä NESESSIIVIRAKENNE on kategorialtaan lause, joka toteuttaa esimerkiksi valmiina perimänsä GENETIIVISUBJEKTI- ja INFINITIIVIKONSTRUKTIOT ja joka prototyyppisenä ilmaisee eri abstraktiotasojen välttämättömyyttä tai velvoitusta. Sen modaalinen aines asemoi väitteen suhteessa puhujan käsitteellistämään reaali maailmaan. Saman tekee tempus tai aspektin merkitys. Tästä näkö-

kulmasta tempus, aspekti ja modaalisuus ovat kielessä sukulaisilmiöitä ja kiinteässä vuorovaikutuksessa keskenään.

Vieraan kielen mallin mukainen uudennos kohdistuu alkuvaiheessa tavallisesti – jos ei peräti aina – konstruktion semantiikkaan. Jokainen puhujan lipsahdus ei tuota uutta konstruktiota, mutta jos semanttinen innovaatio vakiintuu ilmauksen osaksi, aiheuttaa sen konstituenttien hahmottamisen aiemmasta poikkeavalla tavalla ja mielellään vielä leviää kieliyhteisössä, muodosteen osat tulevat ymmärrettäviksi pelkätään kokonaisuutta vasten, ja silloin uuden konstruktion voi olettaa syntyneen kieleen (Traugott 2015: 54–55). Näillä perusteilla ja mahdollisia vasta-aiheita punniten olen tutkimuksessani määritellyt lounaismurteisen nesessiivirakenteen pohjalta Agricolan kieleen nousseet konstruktiot AGRICOLAN PAKKO, AGRICOLAN FUTUURI ja ”KONJUNKTIIVI”, jotka kaikki asemoivat sisältämänsä väitteen todellisuuteen *pitää*-verbin avulla.

Konstruktiokieliopin keskeinen käsite on *perintä* (*inheritance*). Konservatiivisen tulkinnan mukaan sillä tarkoitetaan ilmiötä, jossa toinen konstruktio kaikkine piirteineen merkitään toisen aidoksi osarakenteeksi (Goldberg 1995: 73–81). Perinnän mahdollistaman sisäkkäisyyden avulla pyritään välttämään tilanne, jossa konstituenttien piirteet olisi jokaisessa konstruktiossa määriteltävä uudelleen. Esimerkiksi 3. infinitiivin instruktiovi tutkimissani ilmauksissa tuo valmiina mukanaan tietyt konstruktio-piirteet, jotka toteutuvat kaikkialla samanlaisina. Tällaisenaan perintä ilmentää kaikkitai-ei-mitään -tilannetta. Tempuksen, aspektin ja modaalisuuden ilmaukset ovat kuitenkin kaikkea muuta kuin tarkkarajaisia, varsinkin jos tavoitteena on niitä koskevan, kielikontaktin motivoiman muutoksen etenemisen kuvaaminen. Tällaisiin tilanteisiin sovellan tutkimuksessani *oletusarvoisen perinnän* (*default inheritance*) käsitettä, josta puhuttaessa tavallisesti viitataan Richard Hudsonin sanakielioppiin (2007; *word grammar*). Sen perusajatuksena on, että puhujan innovaatiot – mikä niiden lähde sitten onkaan – kohdistuvat ensi vaiheessa konstruktioiden konkreettisiin toteutumiin. Jotakin konstruktio-piirrettä rikotaan. Muut piirteensä toteutunut ilmaus kuitenkin uskollisesti hakee ylemmältä abstraktiotasolta eli toteuman valtuuttaneelta konstruktiolta (Hudson 2007: 26–27; Trousdale 2013: 500–501; Barðdal & Gildea 2015: 23). Tämä selittää, miten ruotsin mallin mukaiseen futuurimerkitykseen liukunut agricolalainen pakon ilmaus muuttuu yhden merkityspiirteensä osalta, mutta säilyttää silti yhteyden sen valtuuttaneeseen nesessiiviseen konstruktiioon ja tulee myös tunnistetuksi sen toteutumaksi. Konstruktio AGRICOLAN FUTUURI on ruotsin motivoima innovaatio, mutta se on perinyt oletusarvonsa, esimerkiksi pakolliset muotopiirteet, konstruktiolta AGRICOLAN PAKKO, eikä se ole täysin onnistunut karistamaan siihen kuuluvia merkityspiirteitäkään.

Väitöskirjani yhtenä tutkimushypoteesina oli se, että Agricolan vierasvoittoiset käännöskäytännöt olisivat vieneet *pitää*-verbiä apuverbimäisempään suuntaan. Jossain vaiheessa ehdin jo tätä olettamusta katuakin, koska konstruktiokielioppiin ei kuulu ajatus kaikkia kieliä koskevasta, universaaleista kategorioista. Aiemmassa tutkimuksessa esitetty käytännöllinen näkemys aukusiliaristumisesta verbin syntaktisen vaikutusalan kaventumisena (Lehmann 2002: 143–147) kuitenkin johdatti tekemään sen huomion, että Agricolan nominatiivisubjektillinen ja akkusatiiviojektillinen nesessiivirakenne

saattaa itse asiassa tuoda näyttämölle hyvinkin apuverbimäisen *pitää*-verbin. Käännös-suomen ruotsinvoittoisuus on tehnyt Agricolan *pitää*-verbistä enemmän germaanisten kielten apuverbien kaltaisen. Erityisesti tästä kertoo kokonaisobjektin muoto, mutta spekuloida voi myös sillä ajatuksella, että nesessiivirakenteen nominatiivisubjekti on saattanut olla haparoiva askel kongruenssin suuntaan. 3. persoona olisi luonnollinen ympäristö uudennokselle – muutos kun tahtoo tulla kieleen siitä suunnasta, jossa vastustus on pienintä.

Puhujan pääasiallisena tarkoituksena on tulla ymmärretyksi, toisin sanoen herätellä kuulijassa tahtomansa merkitykset. Hän ei tiedä, mihin kieli käsitejärjestelmänä on menossa. Siksi syitä kielenainesten tietynlaiseen käyttöön on mielestäni aina haettava menneisyydestä. Kielen ilmaukset ovat sellaisia kuin ovat, koska ne ovat tietynlaisista aineksista kehittyneitä. Tästä syystä esitelmäni alussa mainitsemani *pitää*-verbin esimodaaaliset merkitykset ovat tutkimuksen kannalta relevantteja. Niitä on tarvittu velvoituksen merkityksen rakennusaineeksi, ja niistä juontaa myös verbin sitkeä toisen käden tiedon sivumerkitys: se, mitä on kerran sanottu tai määrätty, on vielä voimassa, ei ole muuttunut.

Kun Agricola käänsi tekstejä suomeen rakenteeltaan erilaisista kielistä, hänellä oli käytettävissään lounaismurteiden ilmaisuvarat. Se ei ollut aivan vähän. Lounaismurteinen *pitää* oli jo pitkäaikaisen naapurisuuden ansioista hioutunut tehtäviinsä sopivaksi. Ruotsinkielisten ilmausten vaikutus on aluksi kohdistunut lounaisen rakenteen konkreettisiin toteutumiin, mutta aikaa myöden se on aiheuttanut myös painetta uusien konstruktioiden synnylle. Läntinen, ei-implikatiivinen nesessiiviverbi *pitää* sisälsi ne merkitykset ja sivumerkitykset, joita soveltamalla *skola*-verbin haastavasta polysemiasta selvittiin. Jostakin näkökulmasta se oli käännösratkaisuna aina oikea valinta.

Lähteet

- BARÐDAL, JÓHANNA – GILDEA, SPIKE 2015: Diachronic construction grammar. Epistemological context, basic assumptions and historical implications. – Jóhanna Barðdal, Elena Smirnova & Lotte Sommerer (toim.), *Diachronic construction grammar* s. 1–50. Amsterdam: John Benjamins.
- GOLDBERG, ADELE E. 1995: *Constructions. A construction grammar approach to argument structure*. Chicago: University of Chicago Press.
- HEININEN, SIMO 1999: *Mikael Agricola raamatunsuomentajana*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 761. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- HUDSON, RICHARD 2007: *Language networks. The new word grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- HÄKKINEN, KAISA 1994: *Agricolasta nykykieleen*. Helsinki: WSOY.
- IKOLA, OSMO 1950: *Tempusten ja modusten käyttö ensimmäisessä suomalaisessa Raamatussa verrattuna vanhempaan ja nykyiseen kieleen. II. Indikatiivin imperfektin ja perfektin sekä imperfektiin perustuvien liittomuotojen temporaalinen käyttö*. Turun yliopiston julkaisuja B34. Turku: Turun yliopisto.
- 1959: Eräistä suomen syntaktisista siirtymistä. – *Sananjalka* 1 s. 39–60.
- LAITINEN, LEA 1992: *Välttämättömyys ja persoona. Suomen murteiden nesessiivisten ra-*

- kenteiden semantiikkaa ja kielioppia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 569. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- LEHIKONEN, LAILA – KIURU, SILVA 1989: *Kirjasuomen kehitys*. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- LEHMANN, CHRISTIAN 2002: *Thoughts on grammaticalization*. Toinen, uudistettu painos. Arbeitspapiere des Seminars für Sprachwissenschaft der Universität Erfurt 9. Erfurt: Universität Erfurt.
- LEINO, PENTTI 1993: *Polysemia – kielen moniselitteisyys. Suomen kielen kognitiivista kielioppia I*. Kieli 7. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- NISSI, RIIKKA – MIELIKÄINEN, AILA 2014: Johdanto. – Riikka Nissi & Aila Mielikäinen (toim.), *Sanaa tutkimassa. Näkökulmia uskonnolliseen kieleen ja sen käyttöön*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1308. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- PUTTONEN, MIKKO 2015: Suomessa asuu kaksi kansaa. – *Tiede* 8.4.2015. https://www.tiede.fi/artikkeli/jutut/uusimmat/suomessa_asuu_kaksi_kansaa (13.1.2018).
- SAUKKONEN, PAULI 1965: *Itämerensuomalaisten kielten tulosijainfinitiivirakenteiden historiaa I*. Suomalais-Ugrilaisen Seuran Toimituksia 137. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- TRAUGOTT, ELIZABETH C. 2015: Toward a coherent account of grammatical construction-alization. – Jóhanna Barðdal, Elena Smirnova & Lotte Sommerer (toim.), *Diachronic construction grammar* s. 51–79. Amsterdam: John Benjamins.
- TROUSDALE, GRAEME 2013: Multiple inheritance and constructional change. – *Studies in Language* 37 s. 491–514.

Duha Elsayed: *Agricolan pitää – nesessiiviverbi kielikontaktin ytimessä*. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja – ser. C osa – tom. 448. Scripta Lingua Fennica Edita. Turku: Turun yliopisto 2017. Väitöskirja on luettavissa osoitteessa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-7028-5>.

Kirjoittajan yhteystiedot:
etunimi.sukunimi@utu.fi